

B. 209.

MEMORIAM
SELIGMANNIANAM

A. D. XXIII MARTII

HORA IX. ANTEMERIDIANA

RECOLENDAM

INDIXIT,

ATQUE

FAUTORES ET AUDITORES

OBSERVANTISSIME

INVITAVIT

M. Aug. Fridr. Guilielm. Rudolph.

Part. XI.

de iuv. ad v. a. mat.

De laboris patientia.

ZITTAV. LITERIS FRANKIANIS.

MEMORIAM
S E L I G N A M
Sed virtutum hactenus commemoratarum omnium partim summa est, partim mater, *laboris patientia* et studii contentio, sine qua ad veram liberalemque eruditionem peruenire nemo potest; quam virtutem ita deinceps explicavi, vt et partes eius declararem, et necessitatem demonstrarem.

In iuvene igitur ad altiora studia transituro ea debet esse animi intentio et agitatio, vt *quidquid audiat legatue mente et cogitatione studeat comprehendere.* Sunt, quorum mentem figuræ tantum uel soni vocalium leuiter attingant, quæ, quum inter legendum vel audiendum coeco quasi limite mentem transierint, delectatione nonnulla allata, rursus effluant adeo, vt ne in præsentia quidem quid audierint legerintve sciant ac dicere possint. Qui autem ita legunt, non literis student, sed tempus molliter terentes nec doctrinam probabilem consequuntur, nec ad munera doctorum hominum apti redduntur. Quocirca iuuenis ex se ipse querere discat, quid legi? quæ erat vis verborum? quis nexus sententiarum? quæ summa? quæ partes? quæ virtutes, quæ vitia? quid dignum memoria? idque in scholis discat, vbi præceptorum examen hanc facultatem adiuuat, vt deinde perpetuam academici professoris orationem cogitando sequi possit & adsequi.

Ista laboris patientia deinde in eo cernitur, vt *quæcunque memoria digna studiosus deprehendit, ea quoque memoriæ mandet*, nec dubitatione ante commendata impediri se patiat, quo minus hoc in genere elaboret. Tritum est sermone prouerbum, tantum nos scire, quantum memoria teneamus; idque minime spernendum. Quamquam enim, si ista subtilius
quæ:

quærimus, acutiusque verborum vim et usum circumscribimus, non omnia scimus, quæ memoria tenemus; eorum tamen, quæ memoria haud tenemus, scientiam vindicare nobis nullo modo possumus. Quemadmodum enim ea, quæ memoria haud tenemus, non scimus, sed ignoramus; sic eorum, quæ memoria comprehendimus, haud pauca non scimus, sed opinamur. Vnum est, tenere memoria; debent ad hoc etiam alia accedere, ut scientia fiat; sed illud si desit, quidquid temporariæ rationis & persuasionis accesserit, veræ utilisque scientiæ præstantiam haud efficiet et æquabit. Iam vero rem lectam relegere iterum atque iterum; eandem cogitando repetere, ac, si quid deesse aut male perceptum esse senseris, rursus retractare donec menti impressa sit, in facillimis certe in iucundissimis negotiis numerari haud potest. Fert animus ad noua; in curriculo sistere gradum, atque adeo pedem sæpius referre molestum est; maxime tamen necessarium, si quidem necessarium videbitur docto, remouere omnia, quæ et scientia eum priuant, et in errores partim graues partim ridiculos inducunt, quibus si potissimum sunt obnoxii, qui obscuram quandam & vagam rei cogitationem retinent, rem ipsam omittunt. Itaque hoc studium, quod facit, ut ipse tibi succenseas, si quid memoria tibi elapsum senseris, eo in loco comparandum est, ubi moderator studiorum crebro explorat, quid sedem fixerit in mente, quid effluxerit. Nam quo maior est huius negotii molestia apud eos, qui ei haud adfuerunt, eo maiora debent admoueri incitamenta; quumque eo difficilius negotiis adsueciamus, quo magis ætate prouehimur: diligenter curandum est, ut a teneris fere iuuentus huic operæ adsuescat. Male igitur rei scholasticæ consuluerunt, si qui, quum ineptum ediscendi morem sustulissent, omnem quoque ediscendi necessitatem tollerent.

Aliud patientiæ munus est, ut res tota tractetur, et quidquid coeptum fuerit, ad finem perducatur. Sumitur auctor; una atque altera pa-

gina legitur; occurrit et impedit difficultas; fit saltus in librum medium; delibantur hinc et illinc nonnulla; denique abiicitur liber, aliusque arripitur eodem modo et versandus et abiiciendus. Fert animus ad artem quandam et doctrinam; perlustratur ea; passim carpitur aliquid; mox displicet; succedit altera atque altera, quæ æque displicet ac relinquitur. Hoc studiorum genere, in quo tanta potest esse industria, ut dies noctesque libri versentur, prorsus nihil proficitur; facit hoc ad tempus perdendum, non ad animum colendum. Antequam igitur incipias rem paullo maiorem, vttere consilio prudentis; sed rem inceptam, vtut ea procedat, nisi grauiissimæ rationes alio te trahant, ad finem studeas perducere. Ita componas animum, vt consilium captum *hoc agam*, incredibilem habeat vim; vt te pudeat inconstantia temeritatisque. Quod dicitur; dimidium facti, qui bene cepit, habet, ita verum est, si incipiendi prudentiam et alacritatem continuatio studiorum sequatur. Ista autem constantia ac perseuerantia in scholis facilius gignitur, quam in liberiore vita academia. Haud nego equidem, qui in scholis inconstantia multos vicerit, eum in academia vt ætate prouectiorem sic constantiorem fieri posse; difficilius tamen emendatio mihi videtur. Morbus enim iste, qui quodammodo innatus est hominibus, iis vero maxime concomitari solet, qui in solis Chrestomathiarum ambulacris et varietatibus versati sunt, non tollitur cogitatione sola et præceptione, sed exercitationem postulat, eo insuetis molestiorem, quo longius quisque a sanitate abfuit. Videt homo literarum amore flagrans, multo labore parum se proficere, aliam vult inire studiorum rationem; vult, sed natura vitiosa & consuetudo vsque recurrit, adeoque efficax est, vt mentem quoque et iudicium et normam corrumpat. Quamquam enim omnino inconstantiam noxiam esse videt, in singulis tamen inconstantia indicia habet, quo se tueatur et excuset. Scilicet, relinquo minus vtilia et necessaria, vt ad vtiliora propioraque transeam; difficiliora hæc sunt, quam quæ viribus meis sint sustineri; facilia tractando

do istis me parem reddam; consilium cepi constantiæ, pertexam telam inceptam; remouebo et relinquam omnia, quæ interpellant me ac distrahunt; ac tali modo iste constantiam affectando in crimen inconstantiam incurrit. Quid multa? Qui suo moderamine constantem se reddere hoc in genere studet, maximis tenetur difficultatibus, vt præceptore opus sit et rectore studiorum, qui propius hominis mentem moremque inspiciat, rationem studiorum exigat, eum impellat, reuocet, ac suo quidque tempore agere cogat; quæ quidem curiosior inspectio, si e scholis in academias omnino transferatur, quod agere aliqui videntur, verendum est, ne magna academiæ et ea quidem propria utilitas pereat, ac puëris ex fiant quam iuuenibus aptiores.

Quemadmodum autem res cœpta ad finem perducenda est, sic cauere studiosi debent, ne defunctorie eam ad finem perducant; qua in cautione magna vis patientiæ laborisque cernitur. Qui enim docti hominis vim dignitatemque, non tam in multitudine rerum collectarum quam in iudicii grauitate et subtilitate positam, recte tueri vult: is multum debet ac valde molestum suscipere explorandi laborem sine quærendi defatigatione. Verum est, non omnium rerum ad eruditionem pertinentium examen videri laboris molestiæque plenum; quæ enim in philosophia, e perangusta ea significatione, qua nunc hæc vocula usurpatur, disputantur, acumen potius et subtilitatem, quam patientiam laboremque postulare videntur. Quum enim e solis notionibus omnis disputatio ducatur et apta sit, ac tota rei exploratio meditatione quieta absolui posse videatur: attentio magis et subtilitas ad iudicandum afferenda videtur, quam constantia hæc et rerum arduarum diuturna perpressio. Sed his quoque in rebus multa sunt, quibus facile defatigeris. Etenim, vt recte iudices, recte debes intelligere; novus sermo iterum iterumque discendus est; diligenti explicationum, ar-

gumentationum, oppositorum, aliarumque rerum permultarum comparatione auctoris mens et sententia inuestiganda est; quod quam arduum sit quamue molestum neminem præterire potest eorum, qui quanta sæpe sit eiusmodi sermonis barbaries intellexerunt. Sunt hoc in genere regiones ad fructum vberriamæ et ad delectationem amoenissimæ; sed qui in his solis decurrat, non omni ex parte docti nomen meretur. Quum enim philosophiæ studia ad omnes eruditos pertineant: non docte agit, qui partem quandam vel genus quoddam sine exploratione contemnit. Quemadmodum autem rerum philosophicarum diligens excussio propter intelligendi difficultatem et sermonis insolentiam molesta est, et patientiam postulat; sic omnia fere, quæ historice docentur examen habent sæpe multo magis molestum. Euoluenda multorum auctorum loca; versanda librorum multitudo, conquirendi interdum non sine multo labore impensisque grauioribus ipsi libri, quibus uti in causa tua debes. Quis negabit, parum iucunda hæc esse? Incidimus hoc in studio etiam in libris pessime et ineptissime scriptos; sed si via quæstionis nostræ in eos nos ducat, ii esse debemus, qui perlegendi onus suscipiamus, attenteque sustineamus. Excutienda vis probandi loci cuiusdam, quod sæpe fieri non potest, nisi totum quoddam opusculum perlegeris, et scopum et indolem auctoris et totius libri contextum exploraueris; quod negotium moram incredibilem et sæpe molestiam habet, eam tamen et moram et molestiam, sine qua ad veram doctrinam perveniri non potest. Non hoc dixi, doctum hominem vnice in molestis versari et arduis negotiis; pessime actum esset eum eo, nisi ea quoque inciderent, quæ mentem recreent ac iucunda vbertate compleant: hoc volui, eum, qui doctus euadere velit, ea præditum esse constantia oportere, vt sine offensa grauiori & hæsitatione in stadio suo decurrat, iucunda accipiat, molesta haud reformidet, sed pectore confirmato ad eum scopum contendat, vt et propter rerum scientiam, et iudicii subtilitatem atque acumen ipse iudicare, aliorumque hominum auctoritate carere

rere possit. Ad hanc autem virtutem et strenuam alacritatem mature iu-
 uenes ducendi sunt; tollenda e medio nausea ista, quæ, quidquid aut la-
 boris plenum aut delectatione vacuum est, detrectat; quæ sicca et difficilia
 accusat, iisque cedit. Tollenda ista mollities, quæ tantum rebus trahi-
 tur cum iucunditate quadam ad sensus affluentibus; sed tergiuersatur
 et cedit; et refugit simulac in ea inciderit, quæ mentis maiorem quandam
 intentionem postulant. In scholis ea tollenda est, quoad eius fieri potest;
 molles enim eiusmodi homines in academias translati non res a præcepto-
 re tractatas sequuntur, sed orationis lepores et ornamenta captant; ad
 vtilissimos doctores subtilissimosque haud accedunt, quia vocis quidam so-
 mus molestus iis est, aut genus dicendi omnino haud arridet. Veneres se-
 quuntur et verborum et seminarum, grauem vero istam et veram eruditio-
 nem omittunt; nec habent, quod huic infirmitati suæ medeatur; tanta
 potius librorum ad deliniendum corrumpendumque animum comparatorum
 copia multo magis eos infirmitat, et a feriis auocat,

Denique in scholis hanc virtutem accipere iuuenis debet, *vt præ-
 ceptore vel non adiuuante, certe non urgente, in literis studiose versetur;*
 vt ipse designet aliquid et molitur et agat, quod nec propositum est a præ-
 ceptore, nec exigitur. Hæc autem virtus vel propterea est maxime necessa-
 ria, quod sine ea academica sua libertate recte uti non poterit. Iuuenis, qui
 nihil agit, quam quod iussus est facere, qui suo Marte, sine auxilio ac im-
 pulsu alius, nil molitur, qua tandem spe in academiam mittetur? Transiit
 nempe eum in locum, vbi ipse impellere se et ad studia excitare debet, vbi
 dormire potest et in conuiujs et computationibus versari et in ambulacris et
 gynæceis, vbi rationem reddere studiorum non cogitur, nisi sero. Sed
 nolui multus esse in hoc loco tractando; etenim a multis alijs tractatus
 est, et quæ hætenus de amore literarum et scientiæ disputauimus, ea fere o-
 mnia huc conferri possent.

Ac de affectione mentis iuuenum ad altiora studia adspirantium hæc quidem sufficiant. His autem virtutibus magis ista maturitas, quam disputo, iudicari debet, quam ipsa scientia comparata. Qui enim tantum discere vult, quantum potest; qui ad claram et definitam scientiam tendit; qui modestia in iudicando et patientia industriaque in laborando præditus est; is profecto et multa didicit, et quidquid sibi deesse senserit, facile supplebit.

Præfatus hæc sum ad indicendam orationem *de felici-ori apud nos eruditorum conditione ipsa literarum studia infringente*; rogavi igitur obseruantissime, *vt Senatus nostræ ciuitatis amplissimus, Sacrorum ministri plurimum reuerendi, Collegæ clarissimi, omnesque literarum fautores*, quibus tantum est otii, orationem habendam et perillustres Viri memoriam Sua præsentia velint decorare.

P. P. Dom. Oculi MDCCCII.

cf 4264.8^r

ULB Halle

3

002 160 943

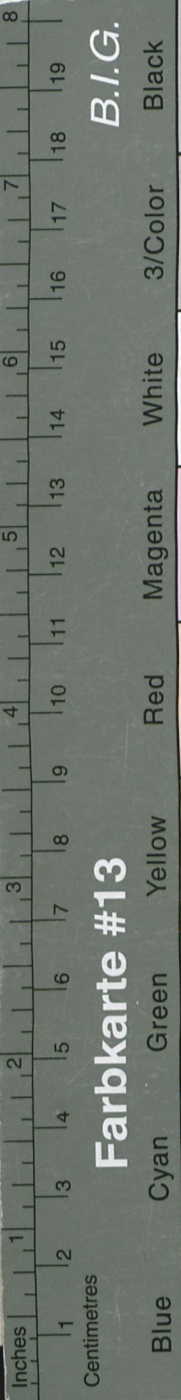

sb

v. 18

n. c.

B.I.G.

Farbkarte #13

25
16

ORIAM
NNIANAM

XXIII MARTII
NTEMERIDIANA

LENDAM

IXIT,
RQUE

ET AUDITORES

ANTISSIME

TAUIT

Guilielm. Rudolph.

rt. XI.

nd v. a, mat.

is patientia.

ERIS FRANKIANIS,